

עטרת שרוב

עלון שבועי שיע"י מוסדות קאמרגא בארה"ק – בנישואות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
רח' ארזי הבירה 48 ירושלים
פרשת בהעלותך

בס"ד, עש"ק פרשת בהעלותך
י"ג סיון תש"פ – שנה י"א גליון תקצ"ב

זמני הדלקת הנרות ומוצ"ש

הרה"ג מוצ"ש	ר"ת	ירושלים	7:07	8:25	9:00
בני ברק	7:22	8:27	8:57		
ניו יורק	8:05	9:24	9:36		
מונטריאל	8:21	9:40	9:52		

נא לשמור על קדושת הגליון

עטרת ראשנו

דברי תורה מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דבר אל אהרן ואמר אליו בהעלתך את הנרת אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות (ח.ת.)

הנדול ממעוררש"ז ז"ע, דמשום הכי לא נכתב 'ויאמר' במאמר הראשון, כי כל אמירה הוא באותיות, והנה קודם אמירה צריכים להיות אותיות במציאות, ועדיין לא היו האותיות במציאות, כי הם נבראו במאמר הראשון, וכמ"ש 'בראשית ברא אלהים א"ת' (בראשית א א) היינו האותיות שמאל"ף עד תי"ו, על כן לא נכתב 'ויאמר' במאמר הראשון כי לא היו עוד האותיות.

ולכן אומר מרן בעש"ש שמשום שהמנורה היה מכוון נגד המאמר של בראשית שעוד לא נתלבש באותיות, לכן נתקשה בה משה רבינו כי הרי היתה רק בבחינת מחשבה. ולכן הראה לו הקב"ה מנורה של אש בראיה שהוא בחינת מחשבה (עין חיים ש"ד פ"א).

לפי"ז שבראשית והמנורה הם בחינת חכמה ומחשבה, יש לומר שהמאמר של בראשית הוא השורש של כל הבריאה כולה, וכן המנורה הוא השורש של עבודת המשכן, וכמ"ש 'כולם בחכמה עשית' (תהלים קד כד). וכמו שידוע (רבינו בחיי הקדמה, בראשית א ב, כו"ג ע"ג, פיוט לכה דודי) שסוף מעשה במחשבה תחילה.

ולפי כל זה יובן היטיב למה נחמנו דייקא ע"י עבודת המנורה, כי הרי המנורה הוא בחינת מחשבה, והוא השורש של כל עבודת המשכן, וממנו מתחיל כל שאר עבודת המשכן שבכל יום ויום.

ולפי כל זה יש לומר מה שמדמה הוזה"ק חתן לאהרן הכהן שחינך את המשכן ע"י המנורה, לרמוז שכמו שהדלקת המנורה שהוא בחינת מחשבה הוא השורש של כל עבודת המשכן, כמו כן צריך חתן לדעת כשעומד לבנות את ביתו מקום להשראת השכינה, כמו שאמרו חז"ל (סוטה יז) איש ואשה זכו שכניה בנייהו, בבחינת 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שמות כה ה) שהשכינה שורה בתוך כל אחד ואחד מישראל כמבואר באלשיך הקדוש, בבחינת בית המקדש מעט. צריך מתחילה לזכך ולקדש ולטהר רעיוניו ומחשבתו שלא ישוטט מחשבתו בשום דבר רק בלתי להו"ה לבדו לשם שמים, ועי"ז כל מעשיו שיעשה יהיה נוקף למחשבתו הראשונה, ואז יהיו כל פעולותיו ומעשיו בקדושה וטהרה לשם שמים, ויזכה לדורות ישרים מברכים, יראים ושלמים, ההולכים בדרך התורה והיראה.

הקב"ה יעזור שיוזכה לבנות בית נאמן בישראל, והשכינה ישרה במעשה ידיהם, ויזכו לראות דורות ישרים מברכים, ועי"ז יקדשו את גאולתנו ופדות נפשנו כמו שאמרו חז"ל (יבמות כב) אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף, ונוכה לגאולה השלימה כב"א.

רעוא דרעיון תשע"פ לפ"ק

שהיה קודש קדשים, ושם היה מונח הארון הברית, והוא בחינת חכ"ד, ולכן שם לא היה צריך לשום תיקון, רק פעם אחת בשנה ביום הכיפורים, כי שם בבין הכרובים שכן השכינה בשלימות, ומשם דיבר השי"ת למשה רבינו. ואח"כ היה הקודש הנקרא אהל מועד, ושם היה שלשה כלים המנורה והשולחן ומונח הוזהב, והוא בחינת חג"ת, ולכן שם היו צריכים לתקן בכל יום, המנורה בכל יום, והשולחן פעם אחת בשבוע, והמונח בכל יום ע"י הקטורת. ואח"כ היה חצר המשכן, והוא בחינת נה"י שהוא בחינת לבר מגופא, ולכן שם היו צריכים לתקן בכל יום כמונח החיצון ע"י הקרבת כל הקרבנות של בני ישראל.

ואם כן יש לומר, כשמתבוננים בפסוקים הקודמים נראה שהנשיאים רק חינכו את מונח החיצון שהיה בחצר המשכן, כמ"ש אצל הנשיאים 'זאת חנוכת המזבח' (ו פד), שהיא המזבח החיצון שהיה בחצר המשכן, וא"כ י"ל שהנשיאים חינכו רק את חצר המשכן ע"י הקרבת הקרבנות, ולכן גם הקטורת שהביאו הנשיאים הקטירו אותם כמונח החיצון ולא כבכל פעם כמונח הפנימי, כמו שאמרו חז"ל במסכת מנחות (ג), מובא ברש"י ז"ל (נשא דיד).

ואם כן יכולים לומר שהשי"ת אמר לאהרן הכהן שלך גדולה משלהם, כי אתה יחנך את המשכן גופא, ע"י שאתה מדליק ומטיב את הנרות במשכן גופא.

ולפי זה יכולים לומר עוד, למה אמר לו השי"ת שחינך המשכן יהיה דייקא ע"י המנורה, ולא ע"י השולחן והמזבח הפנימי שהם ג"כ היו במשכן, אבל הענין הוא, דהנה אמרו חז"ל (מנחות כג) דנתקשה משה במעשה המנורה, עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא מנורה של אש. ומהראוי להתבונן למה נתקשה משה במעשה המנורה יותר מכל מלאכת המשכן, ותיירץ בזה מרן בעש"ש הקדוש זיע"א (בעש"ש עה"ת בהעלותך אות א), להיות שמלאכת המשכן היה בחינת מעשה בראשית, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (ברכות נה) יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ. וזה אמרו חז"ל במסכת אבות (פ"ה מ"א) שבעשרה מאמרות נברא העולם. והגמרא במסכת מגילה (כא): מקשה שם, הי נינהו ויאמר הבראשית, הני תשעה הוו, בראשית נמי מאמר הוא. ולפי זה גילה לנו מרן בעש"ש שהמנורה היה מכוון כנגד המאמר הראשון של בריאת העולם, שהוא בראשית שלא נאמר בה 'ויאמר'.

הנה על תיבת 'בראשית' כתוב בתרגום ירושלמי, בחוכמא ברא הו"ה. והנה חכמה הוא בחינת מחשבה שאין בה דיבור ואותיות, וכמו שאיתא מהמניד

איתא בוזהר הקדוש (ח"ג קמח) בהעלותך את הנרות רבי יהודה פתח 'הוא כחתן יוצא מחופתו' וגו' (תהלים י"ט ו) עי"ש. צריך להבין מה השייכות והדמיון הדלקת המנורה לבחינת חתן יוצא מחופתו. וכן רואים ג"כ שישעיהו הנביא מכנה לחתן בלשון כהן, כמ"ש 'כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה' (סא י), ולמדו מזה חז"ל (מירק כח): מה כהן בראש אף חתן בראש. וצריך לתת מעם מה הדמיון ביניהם.

והנראה לומר שרש"י מפרש בהעלתך למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו, שלא היה עמדם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו, אמר לו הקב"ה, חייך שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות.

וזה יש לומר הכוונה בדרך עבודה הענין של מדליק ומטיב את הנרות, על דרך מה שכתוב בתהילים (א) 'סור מרע ועשה טוב ושכן לעולם', היינו מטיב הוא בחינת 'סור מרע', ומדליק הוא בחינת 'ועשה טוב', ועי"ז 'ושכן לעולם' יהיה לך השראת השכינה כמו שהיתה במשכן.

והנה נתקשה הרמב"ן בדברי רש"י, למה דוקא נחמו בהדלקת המנורה ולא בשאר כל העבודות. ולכן מיישב שהכוונה לנרות חנוכה שמנומאי שהיא נהגת אף לאחר חורבן בגלותנו, והיא קיימת לעולם ועד. אבל האור החיים הקדוש לא ניחא ליה בזה כי לדבריו אינו מענין חינוך כלל. ולכן מותר דהנה בגמ' במנחות (פח): יש מחלוקת איד היו הטבת הנרות, שאחד סובר מסלקן ומניחן באהל ומקנחן בספוג ונותן בהם שמן, ומ"ד אחר סובר דקביעי נרות. וכתב שם, ואני אומר, אילו הייתי שם הייתי מוכיח ודן לפנייהם מהכתובים דלא קביעי נרות. ועי"ז מותרן שלכן שלך גדולה משלהם, כי מעשה המנורה שמוריד הנרות ומניחן באהל ומקנחם, וחוזר וכונה אותם מחדש ומדליקה, הרי הוא כל יום כעושה מעשה חדש, שמתוך הוא המנורה בכל הדלקה והדלקה, מה שאין כן הנשיאים שחנכו רק פעם אחת. ואפילו למ"ד שסובר שכן היה מחובר הנרות למנורה היה ג"כ חינוך, כי משום שהיו הקנים שבו הנרות דקים, שהיה יכול לכפוף ולהוריד הנרות למטה עד שיקנחם, ולחזור להעלותם, ובאמצעות הקינות יחשב כמחדש, והרי הוא מתחנך בכל יום עי"ש.

והנה מכל התירוצים צריך עוד להבין הרי הנשיאים הם שהתחילו בחינוך המשכן, ואם כן כמה נחמו השי"ת לאהרן הכהן.

ולכן יש לומר, דהנה המשכן נחלקה לשלשה דרגות,

עטרת פז

אמרות טהרות מרבתינו זי"ע

וַיַּעַשׂ בֵּן אֶהָרֹן אֶל מוֹל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ הָעֶלְיָה גִרְתִּיָּהּ בְּאֶשֶׁר
עָנָה הוֹי"ה אֶת מִשָּׁה (ח ג).

ואהרן העלה כל נשמות ישראל אל שורשם של דעת עליון עין החיים, פני המנורה מלא ואו עין החיים, וזהו שהעלה הוא שלא שינה (כמו שפירש רש"י), שהעלה אותם עד מקום החיים אמיתים שאין שם שינוי אלא דבוקתא יחידאה. ולזה מסיים כאשר צוה ה' את משה שעל ידי משה שרב כחו בשורש פני המנורה דעת עליון דמושה (לקו"ת יתרו), הוא יכול להעלות נשמות ישראל עד מקום עין החיים, ואהרן עשה זה לשעתו בכח משה, והוא ענין נפלא.

¹היכל הברכה' דף נה: מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

וְהָמֵן בְּזַרְעוֹ גַּד הוּא וַיַּעֲנֵנו בְּעֵינֵי הַבְּדִלָּח (יא ז).

מבואר ברבתי מרן האר"י בוורה הרקיע, כי דל"ת הוא על זמן שהשכינה בגלות דלה ועניה, וצריכה לגמילות חסדים של הגימ"ל, ומטה אליה חסד והוא סוד ג"ד. והשפע הזה נקרא ספיחין, כי הורע נופל וצומח מעצמו, ויחוד ו"ה הוא בומן השלוח והתפלה, ויחוד ג"ד בומן הגלות ואינו נפסק. וזהו ג' שבשבטים, 'בגד' (בראשית ל יא) חסר אל"ף, מורה על זמן הבגידה והגלות, וחסר אלופו של עולם. והמן שירד לישראל מבחינות ספיחין היו, שירד המל לחקל תפוחין קדישין, ומשם חזר וצמח ונעשה מן, וזה שאמר והמן בזרע ג"ד עיין שם.

ובאמת השפעות בג"ד בומן הבגידה, הוא שפע שירד מעצמו, שפע הכרחי, אבל כשישראל מטיבים מעשיהם, על ידי מעשים טובים וצדקת הצדיקים, נצטרף יחוד ו"ה בתוך ג"ד, וממשיכין אלופו של עולם החסר כמלת בג"ד ונעשה אגוד"ה. וזהו המעם והמן שגם ו"ה נמשך אל בחינת פרנסה של מן, אף שהיו במדבר, והמן בזרע ג"ד הו"א ונצטרף ג"ד הו"א ונעשה אגוד"ה, כי על ידי כח משה רבינו, וכן על ידי יחוד של כל הצדיקים, נמשך כח ו"ה אל ג"ד, בכח אלופו של עולם, שמלא כל הארץ כבודו, ונעשה ג"ד הו"א אגוד"ה. אבל בעת הדוחק והעוני, נאמר 'זהו חיד תלאים לך מנגד' (דברים כה סו), מ"ן ג"ד בלתי הצטרפות ו"ה א', ואז הפרנסה בדוחק חלילה, ועל ידי הצדיקים נעשה ג"ד הו"א אגוד"ה.

²זרע חסד' אבות פ"ג משה ו מרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא

עטרת חכמים

עיונים וביאורים מרבתינו זי"ע

עֲשֵׂה לָךְ שְׂתֵי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם וְהָיוּ לָךְ לְמִקְרָא הַעֲדָה וּלְמִסַּע
אֶת הַמַּחֲנֹת (י ב).

רצה לומר, הקב"ה אמר לישראל לכל פרט ופרט, עשה לך שתעשה לך, שתי חצוצרות שתי חצי צורות, שהם יצר טוב ויצר הרע, ששניהם הם רק אדם אחד, ושמאל שהוא יצר הרע נכלל בימין ביצר טוב, והוא על ידי עבודתו להקב"ה, והוא שיהיו שניהם כסף חסדים טובים.

כדאיאת בע"ח (שער קיצור אבי"ע פ"ג), גם תבין למה נקרא זה יצר טוב, וזה יצר הרע. והענין כי אותן קליפות נוגה מדעתה ומרצונה עושה אותם מלבושים לנפש ישראל, כדי לצוד אותה לחלקו להנות ממנה, וז"ל 'כתנות עור' משכא דחויא. אמנם הנשמות הקדושות שכבר נטהרו לגמרי בגלגול הקודם, נעשה להם מלבושים מכתנות אור, ואלו הנשמות הקדושות שלא נטהרו לגמרי בצאתן לעולם הזה, נעשה להם ג"כ לבושים מכתנות עור. כדאיאת נמו בוורה (פ' ויקהל רמ"ב), שהלבוש והגוף של אדם הוא הנקרא יצר הרע, שעליו נאמר 'לפתח חמאת רובין' (בראשית ד ז). שהלבוש הנעשה לנפש מצד הגבורות, הוא היצר הרע, ועדיין לא נודככו, והיא או מלא אחיות הקליפות. ונקרא או בשם שד, ולא מלאך. אך כשמתגבר היצר טוב, שהוא לבוש החסדים, הוא נקרא יצר טוב, ומעט מעט נתרחק מן הרע, עד שאין הרע שולט בו, והוא דוגמת החסדים הממתיקים את הגבורות, עד שיכול להחזיר את היצר הרע משר למלאך טוב, ואז שניהם יצר הרע ויצר טוב נקראים מלאכים טובים השומרים את האדם, כי אף הגבורות מהורים הם, אלא שנעשה מתחלה בחינת שד, ובהסיר ממנו הרע, אז חוזר משר למלאך הקדוש טוב. וזהו סוד 'בכל לבבך' (דברים ד כב) בשני יצריך כמאמר רז"ל (ברכות נה). דא יצר הרע ויצר הטוב, דא ימינא ודא שמאלא. הרי עתה מוכן היאך היצר הרע יכול להיות טוב גמור, כמו יצר טוב ממש ע"כ.

נמצא שזהו שאמר הקב"ה לישראל עשה לך שתי חצי צורות שהם יצר הרע ויצר טוב, כסף כולה חסדים, שהרע של יצר הרע שהוא גבורות, יחזור ויתהפך לטוב, כולו חסדים טובים לישראל. מקשה תעשה אותם כלומר דייקא על ידי תשובה וסגופים המקיש בזה למעלה בפתחי תשובה עד שפותחים לו. ואז יהיה ל"ך העולה חמישים, שהיא שער החמישים, כלומר שצריך לעשות תשובה שלמה עד שבא לשער החמישים דקדושה, כנודע מה שכתב הקדוש בחדס לאברהם (ג'ר נ"ג) ע"ש.

וזהו והיה לך למקרא העדה שהם כל אברי הגוף הנקראים עדה, שכל אבר ואבר נקרא לפניו שרוצה עצמו לתקן ולעשות תשובה. ולמסע את המחנות הקליפות, שהיו אחוזים בו כבר, וכן הניצוצין קדישין שהיה יורד שם בקלי', אז על ידי תשובה שלמה, פועל שיהיה מסע מוסלק את כל המחנות הקליפות והבן.

³בן בית' ח"ב דף כא מרבינו אליעזר צני מקאמרנא

עטרת רז

דרי תורה מרבתינו זי"ע

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְּרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יָרֵכָה עַד פְּרֻחָהּ מִקְשָׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הָרָאָה הוֹי"ה אֶת מִשָּׁה בֵּן עֲשָׂה אֶת הַמִּנְּרָה (ח ה).

בבחינת עטרה של הברית כנודע (עין חיים שער א ענף ה) והבן.

כמראה אשר הראה הו"ה עולם החכמה, אבא כנ"ל. את משי"ה מספר א"ל שד"י, בינה (לקו"ת וזרא), ששם הוא ראית פב"פ, תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין (וזה"ק ח"ג ד). כן עשה אהרן את המנורה שיעלה אל מול פני המורה ג"כ, ויאירו שבעת הנרות שבעה כלים של ז' מלכין קדמאין, כל אחד כביכול באור שלו והבן.

⁴בן בית' ח"ב דף י"ח מרבינו אליעזר צני מקאמרנא

לעולם הבריאה כנודע (עין חיים שער מו פ"ה). לזה אמר המעם כי מקשה זהב שהם הגבורות תקיפין שנתהווה או מהשכירה זו. וזאת היתה עד ירכה שהם בחינת נצה והוד כנודע מ'כף ירך יעקב' (בראשית לב כו). עד פרחא בחינת יסוד צדיק כנודע מסוד 'הנה פרח מטה אהרן לבית לוי' (במדבר י"ב). וכתוב נקודת דגש בה' של ירכה, ובה' של פרחא, להורות נקודה של ירכה, שנצח והוד הם דינין תקיפין, שהם כנגד תמוז ואב, שבהם היה השכירה של בית המקדש ראשון ושני. וכן נקודת דגש של פרחא, למלכות שמים, הנכללת ביסוד צדיק,

רצה לומר, מעתה התחיל לספר הכתוב הקדוש, למה צריכין הנרות, שהם ז' כלים, של ז' מלכין קדמאין, להעלות אל מול פני המנורה ויאירו שבעת הנרות, כנ"ל כל אור בתוך כלי שלו. ועתה אמר המעם, וזהו ז"ה ז', הם ז' מלכין קדמאין, שהם עצמם הם ו"ה, תו"מ.

וזהו ז"ה מעשה המנורה כל מה שאירע לה, שעבור זה צריכה תיקון כנ"ל, והוא משום כי מקשה זהב וכתב רש"י ולה"ה לשון דא לרא נקשן. היינו, כשאין הכלי יכול לסבול את ריבוי האור שלה, או האורות שלה מכין זה בזה, עד שהכלי נשבר ונפל

שולחן הטהור

לקט הלכות מספר 'שולחן הטהור' וזר זהב' לרבינו יצחק אייזיק מקאמרנא ז"ע

דין אם אחר פלג המנחה, טעה והתפלל ערבית, טעה וקיבל שבת, צבור שטעו וקיבלו שבת. סימן רסג

עליו שבת עוד הפעם, כגון לומר באי כלה ומזמור שיר ליום השבת¹; אבל התפלה שהתפלל עלתה לו, כיון שהתפלל בזמן תפלה למה יחזור ויתפלל, ולא הוי כמו שהתפלל של שבת בחול, כיון שהוא זמן תפלה יצא תפלתו של ערבית.

וצבור שטעו וקיבלו שבת והתפללו אחר פלג המנחה, אסורין במלאכה, ואין צריכין לקבל שבת עוד הפעם, ומכל שכן שיצאו ידי תפלתם. כך הסכמת רוב ראשונים², וכך הלכה למעשה³; עיין אליה רבה⁴:

~~~~ מסגרת השלחן ~~~~

שהרי יום הוא לכל מצות התורה, וכשר לתפלת ערבית דהא באמת שעות הלילה הם, ובודאי עשו זה על פי אליהו שהסכימו כך בשמים ממעל. ע"כ. וכן כתב רבינו **בעצי עדן** (ברכות פ"ד מ"א) פלג המנחה הוא שלשה רבעי שעה על חמשה [רבע לחמש] כפי הנהוג על אבן השעות שבמדינה זאת, ופסק הלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, ובלבד שלא יעשה ביום אחד כשניהם, אבל אחר זייגר [שעה] ששה יכול להתפלל מנחה ומעריב ביחד, כי נחשב ליום מחמת הלוואה, ונחשב ללילה מחמת השעות, וכן מנהג קדום מאבותינו נוחי נפש. ע"כ. ועוד כתב רבינו לעיל (שם) בענין ערב שבת וז"ל: ויש מקומות שבערב שבת מתפללין מעריב קודם לזה, והוא בפלג המנחה, ומתפללין מנחה קודם לזה, וסומכין על רבי יהודה, אף על פי שבשאר הימים אין נוהגין כרבי יהודה, סוברין דלאו דוקא לעולם אלא ביום זה, כך הוא האמת ליישב מנהגי ישראל קדושים וטהורים, וסלקנו כל הדוחק והעירעור על אבותינו הקדושים ז"ע. ע"כ.

ג. איתא **בשריע** (ס"ד) ולענין עשיית מלאכה בין ציבור בין יחיד מותרים, אף שקבלו שבת בתפילתם, כיון דקבלת שבת היתה בטעות, דלא היה בדעתם לקבל שבת. **ובב"י** (ד"ה גרסינו) הביא שכן סובר **הרא"ש** (ברכות פ"ד סוף סימן ו) שכתב אבל מלאכה אלו ואלו מותרין, כלומר בין ציבור בין יחיד מותרין דקבלה בטעות אינה קבלה, וכן כתב **הרשב"א** (שם כז: ד"ה שאני התם) **ותר"י** (שם יח: סוד"ה רב צלי) **ורבינו ירוחם** (נתיב יב ח"א). ועיין לקמן בא"ר בזה.

ד. ע"ע לעיל (ס"א).

ה. היינו **ראב"ן** (סימן קע) **אגור** (סימן שנט) **רוקח** (סימן מח) שלטי הגיבורים (ברכות יח: סוף אות ה) בשם **רי"ז**, **שבלי הלקט** (סימן נט) דרכי משה (אות ו) בשם **אור זרוע** (הלכות ע"ש סימן טז) **רש"ל** (חכמת שלמה ברכות כז: **מהר"ם טיקטין** (חידושי אנשי שם על המרדכי שבת סימן רצז אות ד).

ו. וכך פסקו כל האחרונים למעשה והם, **המג"א** (סק"ו), **וא"ר** (סק"ל) (מובא לשונו לקמן), **פמ"ג** (א"א סק"ו), **דרכ החיים** (סימן נא סק"ג), **ש"ע הרב** (סכ"ב), **ערון השולחן** (סכ"ד), **כף החיים** (סקפ"ו), וכתב **המשנ"ב** (סקנ"ו) שאין להקל נגד אלו הפוסקים, ע"ש.

ז. כתב **הא"ר** (סק"ל) מה שכתב **הלבוש** (ס"ד) ולענין עשיית מלאכה בין ציבור בין יחיד מותרים, דקבלת שבת היתה בטעות, צריך עיון שסתם בזה, גם **הב"י** (ד"ה גרסינו) לא הביא שום דעה החולקת בזה, ואני עינתי וראיתי בשבלי הלקט (סימן נט) דרש"י וגאונים חולקים על רשב"א והרא"ש, וסבירא להו דקבלות ציבור אפילו בטעות הוי קבלה, וכן פסק ראב"ן (סימן קע) ואגור (סימן שנט) ורוקח (סימן מח) ושלטי גיבורים (ברכות יח: סוף אות ה) בשם **רי"ז**, וכן פירש בחכמת שלמה (שם כז: **דברי תוספות**. ודברי מרדכי (שבת פ"ב סימן רצז) שהביא הבית יוסף שהם היש אומרים שאותן שהדליקו וכו', הבין הב"י ושר"ע דמודים להרא"ש, ולכן דחקו לחלק בין הדלקה לתפילה כמו שיתבאר. ולענין דעתי הוא טעות, דמדכתב המרדכי ולא התפללו ערבית משמע דאם התפללו בטעות אסורין אף אותן שלא הדליקו, דחולק על רשב"א והרא"ש כי הם סבירא להו דגם בהדלקה ותפילה לא הוי קבלה בטעות, וכן מצאתי בגדולת מרדכי ובגליון מהר"ם טיקטין (חידושי אנשי שם על המרדכי שם אות ד), וראיה ברורה לדברי משבלי הלקט שם ורוקח שהביאו מעשה דמרדכי ופסקו מיד דאחר תפילות ציבור בטעות אסורים במלאכה, וכן מצאתי מבוואר בפסקי ריקאנטי (סימן פח) עיי"ש. לכן אומר אני שאין לסמוך בזה על ש"ע ולבוש אלא דאסורין אחר תפילה, ומכל מקום המיעוט שלא התפללו מותרין במלאכה ואין נמשכין בזה אחר הרוב כיון שהיא בטעות. ע"כ.

י.ד. אחר פלג המנחה שדינו שמוותר להתפלל ערבית, דעביד כמר עביד⁵; אף על פי שאין מנהגו להתפלל אלא בערב, אם היה יום המעונן וטעה והתפלל ערבית אחר פלג המנחה, יצא ידי תפלתו בלי ספק, כי למה יתפלל עוד הפעם כיון שהתפלל בזמן תפלה⁶.

ואם היה ערב שבת, וטעה וקיבל שבת והתפלל ערבית אחר פלג המנחה, אם היה יחיד מותר במלאכה, דקבלת שבת של יחיד שהיה בטעות גמור אינו קבלה כלל, ומותר במלאכה גמורה⁷, וצריך אחר כך לקבל

א. איתא **במשנה** (ברכות כו.) תפלת המנחה עד הערב, רבי יהודה אומר עד פלג המנחה. ובגמרא (שם כז.) מבוואר שסוף זמן תפילת מנחה ותחילת זמן תפילת ערבית תלויים אחד בשני, לחכמים זמן מנחה הוא עד הערב ולאחר מכן מתחיל זמן תפילת ערבית, ורבי יהודה זמן תפילת מנחה הוא עד פלג המנחה ומפלג המנחה ואילך הוא זמן תפילת ערבית. ומסקנת הגמרא השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, דעבד כמר עבד, ודעבד כמר עבד. **ובשריע** (סימן רלג ס"א) איתא, והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו, [משום תרתי דסתרי], שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה עד הלילה, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, ואם עושה כרבי יהודה ומתפלל ערבית מפלג המנחה ולמעלה, צריך לזוהר שלא יתפלל מנחה באותה שעה. ע"כ. וכתב **רבינו** לעיל (סימן רלג ס"ג) דמה שכתב בשריע והוא שיעשה לעולם כחד מינייהו. דלאו דוקא לעולם אלא ביום זה. וראה שם מש"כ בנידון זה.

ב. הפוסקים נתקשו בדברי השריע (ס"ד) שכתב, אם ביום המעונן טעו צבור וחשבו שחשיכה והדליקו נרות והתפללו תפלת ערבית של שבת, ואח"כ נתפזרו העבים וזרח חמה, אין צריך לחזור ולהתפלל ערבית אם כשהתפללו היה מפלג המנחה ולמעלה. ואם יחיד הוא שטעה בכך, צריך הוא לחזור ולהתפלל תפלת ערבית. ע"כ. והרי בשריע (סימן רלג ס"א) כתב ואם בדיעבד התפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה, יצא. ובשעת הדחק, יכול להתפלל תפלת ערבית מפלג המנחה ולמעלה. ע"כ. הרי גם ביחיד יצא ידי חובת התפילה ומדוע כאן בשריע חייבו לחזור להתפלל תפלת ערבית.

ותיורין העולת שבת (סק"ט) שמה שהתיר השריע שם בדיעבד, מיירי כשלא התפלל מנחה לאחר פלג המנחה, שמכיון שאינו תרתי דסתרי, ונהג כרבי יהודה בין במנחה ובין בערבית, לכן יצא ידי חובת התפילה, ובשריע כאן מיירי שהתפלל מנחה לאחר פלג המנחה ובטעות התפלל גם ערבית קודם הלילה, וכיון שהם תרתי דסתרי ביום אחד לא יצא ולכן צריך לחזור, אבל בציבור לא הטריחו לחזור אף באופן זה. **והמג"א** (סק"ו) תירץ דאפילו התפלל מנחה קודם פלג המנחה, אפילו הכי צריך היחיד לחזור ולהתפלל ערבית, אף על גב דהתפלל ערבית אחר פלג המנחה ורשאי לעשות כן לכתחלה, היינו דוקא ביועד שהוא עדיין קודם צאת הכוכבים ורצה להתנהג כרבי יהודה דאחר פלג המנחה זמן ערבית, אבל הכא התפלל בטעות, שהיה סבור שכבר הוא צאת הכוכבים, ואילו ידע שעדיין יום לא היה מתפלל, לכך צריך לחזור ולהתפלל. כן ביאר **המחצית השקל** דבריו. וראה **בשריע הרב** (ק"א סק"ו) שתמה על דברי המג"א שמדמה תפילת שבת לתפילת החול, שכמו בתפילת שבת אין היחיד יוצא ידי חובתו כן הוא הדין בתפילת החול, כי דוקא בשבת ברצונו תליא מילתא, ולכן כשמתפלל בטעות ואינו רוצה לקבל שבת, הרי זה דומה להתפלל של שבת בחול, שהרי אין שבת כלל במחשבתו כי המחשבה הזו שבטעות אינה כלום והתוספת אינה עולה על דעתו, אבל בתפילת החול כיון שהוא זמן תפילה לרבי יהודה יוצא ידי חובתו בדיעבד.

ועיקר דעתו של רבינו הוא כמו שהאר"ק לעיל (סימן רלג ס"ג) וז"ל בא"ד: ומדינות אלו נוהגין בחול להתפלל מנחה וגם ערבית ביחד בעוד היום גדול, ויש להם על מה שיסמוכו, כי אחר זיינער זעקס [שעה שש] שהוא אחר כלות י"ב שעות היום ומתחילין י"ב שעות הלילה, והשמש זורח עוד שתי שעות, כי לוח מן הלילה, אף על פי שלכל מצות התורה הוא יום גמור לכל דינו, לענין קריאת שמע, וספירת העומר, וקידוש היום של שבת, ומכל שכן לענין שאר קדושות שבת, שדינו יום גמור. אבל לענין תפלות, ראו האשכנזים הקדושים אבותינו, להקל להתפלל באותן שתי שעות שהן יום והן מן שעות הלילה, מנחה וגם ערבית ביחד, כי הוא זמן כשר לתפלת מנחה

עטרת החסידות

מספרי רבותינו הקדושים ז"ע

וְהַדְבָר מְרִים וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁחָה עַל אֹזְנוֹת הָאִשָּׁה הַכֹּהֵנִית אֲשֶׁר לָקַח בִּי אִשָּׁה כְּשֵׁית לָקַח (יב א) ענין שמירת הלשון

ע"י שמירת הלשון מתקבל תפילתו

אותיות הקודש יש בהם רוחניות פנימי וחיות העולם, ולכל אות יש צורה רוחנית אור נכבד אצול מעצם הספירות, משתלשל ממדריגה למדריגה, עד שיגיע ויתלבש האור ההוא באות ההוא אשר בשפתיו, ובתוכם אור עליון עד כי מהבל פיו יתהווה צורת קדושת עליונים מתקשרות בשורשן בעצם אצילות. וכשישמור המבטא מדברים בטלים, יהיה קולו נשמע בשמי מרומים כאחד מן הנביאים.

וצריך המכוין להמשיך הרוחניות אל האותיות שהוא מזכיר, כדי שיוכלו לעלות האותיות ההם עד המדריגה העליונה, ופי האדם שיש בו דיבור קול הבל הוא עצמו רוחני, ואל הכח הרוחני הזה צריך להמשיך רוחניות עליון, כדי שבכח הזה יעלו אותיות אל רום המעלות, והוא ע"י דביקות ושמחה ואהבה ויראה ואור מתוק עריבות ידידות נעימות. כל אחד לפי שורשו, כך עולין האותיות, וימהרו לעשות בקשתו.

'נוצר חסד' אבות ו, ב אותיות ו

ע"י שמירת הלשון מגלה עתידות

הענין, כי כל דיבור שיהיה בו, הן תפלה או תורה עושה רושם, וכל מה שיוצא מפי אדם אי אפשר שיהיה לבטלה, וקלין דאורייתא וצלותא סלקין לעילא ובקעין רקיעין (זהו ח"ג קסח:), אפי' הכאת המטה, הקול אינו מתאבד. והקול והדיבור שמוציא אדם, רכבין עליה מלאכים והנשמות והשכינה, ובכל דיבור ודיבור רכיב חד מלאך.

ובהיות אדם צדיק וחסיד, עוסק בתורה ומתפלל בכוונה, מאותן הקולות שיוצאין מפיו, נבראין מלאכים ורוחין קדישין קיימין לעד, ובכל בני אדם מתגלגל לו המלאכים ומודיעין לו עתידות ורזי תורה (אבות ו, ב), ויש בהסתר ובהעלם, ויש בהתגלות יותר, הכל לפי נשמת אדם, ולפי דביקותו באלהי בנעם זיו השכינה בעת עסקו באותיות תורה ותפלה, כך הוא התגלות אליו.

הנה עליות דיבור הטוב, כלול מעולמות נשמות אלהות חלק עולמות מעורר עולמות עליונים, וחלק נשמות מעורר אור נשמות, סוד בריאה, וחלק אלהות עולה לאצילות ועושה שם מה שעושה, ואותיות נעשין כלים שעל ידם יורד השפע עד עשיה חומר האותיות, ובאור זה מתעטף ומתלבש איש החסיד הגורם זה.

'נוצר חסד' אבות ו, ב. אותיות ה'

חומר העוון

איתא בספרים, מי שמדבר לשון שקר ולשון הרע על חברו, ניתן החיים שלו לחבירו, ונשאר אצלו המות ביד לשון, מות לו ולחבירו חיים, וזהו (משלי יח כא) מות וחיים ביד לשון, והרע והגיהנם של חבירו לוקח לעצמו, כמבואר בשער הקדושה (ח"ב שער ו'). מי שמדבר עליון רע נותן לך חיים, ואלו היית יודע, דורן היית משלח לו, ואין לך מדבר לשון הרע, אלא מי שיש לו ניצוץ של בלעם הרשע, ומתלמידיו של בלעם הרשע, אף מי שהוא רב, ורבי, וגדול בעיניו, המדבר רע על חברו שלא על פי דרך שבארנו לעיל, שהוא לאיזה המתקה ומתכוין לטובה, עתיד להתגלגל באבן דומם כבלעם הרשע.

ובפרט מי שמדבר על איזה קדוש, אשר מימיו לא טעם פרוסה, בלתי יחוד שמו יתברך נפש נדכה, יכרתו ימיו ויחתך ויסחך מאהל שלמעלה ושרשך מארץ חיים סלה (תהלים נב ז), וזהו אירע ג"כ לס"מ הרשע, שמדבר ומקטרט על ישראל, על הכלל ועל הפרט, ובה יכולין לברר ממנו החיות שלו מסוד סממני הקטרת, כי בהכרח נותן להם מחיות שלו, על ידי הקיטרוג שמקטרט ומדבר עליהם רע, וביום הכפורים כולנו כמלאכים וכמשה רבינו, הוא מדעתו ומרצונו נותן לנו חלקו מעדיים של הר חורב החיות שלו, וזהו הקטרת של לפני ולפנים, והבן.

'היכל הברכה' דברים דף קצח:

בחלום חזיון לילה צווי עלי, שאכתוב ענין מצות 'שלח תשלח' החקוק בפי פשוטה, שעיקר גלות השכינה על ידי שאינם שומרים הדיבור מלדבר דברים בטלים ולשון הרע ורכילות, כי כל הדברים נלקחים מן השכינה, וכשאינם שומרים הדבור מלדבר סרה, אז אח"כ כשעומד להתפלל חוטפין הקליפות אותיות התורה והתפלה שלו. וכשדבור שלו שמור, אז כתוב ברעיא מהימנא, הורידו כנחל דמעה יומם ולילה אל תתני פוגת לך, אל תדם בת עינך, שפכי כמים לבך נכח פני אדני (איכה ב יח), ובזכות הזעקה והתפלה בפה מחזירין האם מעל הבנים ומקיימין מצות שלח תשלח...

ומעתה תדעני אחיי שעיקר השמירה בפה עליון ותחתון, ולא כמו שנתפשט מנהג הרע שבכל פנה ובכל עיר ועיר יש רבי, ומי שהוא מכת של רבי זה, מדבר סרה ופוער פיו לבלתי חק על רבי שבעיר אחרת. שמעתי ממורי וחמי [הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב ז"ע] שהיה תלמיד מובהק מרבינו הקדוש הצדיק מוהר"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב, שפעם אחד נסע מרן אלקי קודש קדשים אור שבעת הימים רבינו ישראל בעש"ט על הדרך, והלך אל היער להתפלל מנחה, וראו התלמידים שמכה ראשו מאד באילן וצועק ובוכה צעקות משונות ובכיה רבה, והמה ראו כן תמהו, ושאלו פה קדוש מה זה ועל מה זה, והשיב שצפה ברוח קדשו על הדורת שיהיו סמוכים למשיח, וראה שיהיו רביים כארבה לרוב, והם הם יעכבו את הגאולה מלשלח האם מעל הבנים בכללות, ופשוט כי גורם פירוד לבבות ושנאת חנם, ואינו תלמד להסרים למשמעתו מדות טובות וישרות ודרכי עבודה.

ובפרט חלילה לדבר סרה נגד איזה צדיק או גדול הדור, או אפילו על שום בר ישראל המוחזק במצות, והם מלמדים בהיפך לעשות חוכא ואטלולא מכל מי שאינו נוסע לרבי שלו, וזה גורם פירוד לבבות ושנאת חנם ואריכות הגלות.

'אוצר החיים' דברים דף קלד.

השומע דיבור על צדיקים

לא תלך רכיל בעמך, לא תעמוד על דם רעך וגו' (ויקרא יט טז). 'תעמדי' חסר ואו בכל קריא, אפילו עמידה כל הדוא לא תראה בצערו של חברו שאחד מלבין פניו ואתה שותק... אלא תהיה מוחה בכל יכולתך במי שמבזה חבירך או מדבר עליו רכילות ולשון הרע, אתה לא תהיה שומע ושותק, אלא תאמר לו רשע עובר ישראל, למה תדבר סרה על דמות יוצרנו, ועל שכנית עוזינו, שהוא היוד

שבעמך ומסתלקת בעון הזה. ולכך נסמכה זה לזה, לא תלך רכיל ותאמר כיון שאני איני מדבר, אשמע ואשתוק ונהנה במה שחבירו הרשע מדבר, גם זה השומע רשע גמור הוא ועובר על לא תעמוד על דם ריעך, ואין לו חלק באלקי ישראל.

כששומע רשע מדבר סרה על צדיק, או לוחש מלחש בשקרים על חברו, תיכף תדחה אותו ותאמר לו רשע, לך מעלי, איני שומע לך, כי אם הוא שומע ושותק ומכל שכן אם נהנה, סופו לידון באש לא נפח, ולא יזכה לעמוד במחיצות הצדיקים כשומע כעונה כמדבר כולם יספו מן העולם בזה ובבא.

'היכל הברכה' ויקרא דף קסט.

המדבר לה"ר אין לו תקומה

'מחץ מתנים קמיו ומשנאיו מן יקומו' (דברים לג יא). 'קמיו ומשנאיו' תרויהון מלאים יוד בכל קריא, קמיו הם הלוחמים בפועל ומריעין לעמוד על פרנסת חביריו וליקח חייו, ומשנאיו הם המדברים לשון שקר לשון הרע, כדי להשניא אותו בין הבריות, מן יקומו לא יהיה להם תקומה, יחיו מתוך נבלתי יקומו' (ישעיה כו יט), אבל מלשיין ומסור ומדבר לשון הרע, 'יקומו עדי חמסי' (תהלים לה, יא) כל אלו 'ואכלם ואמחצם לא יקומו' (ש"ב כב לט) בתחיות המתים, כי המדבר לשה"ר ומתכוין להרע ולבזות, מחמת קנאתו הרע ושנאתו, אין לו חלק בחיים, ימחו מספר חיים ולא יקומו בתחיות המתים בעת מלכים יקומו, אבל אם 'כושל יקומו מליך' (איוב ד ד), אז יקום אחריו וחלקך בחיים.

'היכל הברכה' דברים דף ר:

ע"י לה"ר על צדיקים מאריכין הגלות

ועדיין השטן מרקד בינינו, לעשות פירוד לבבות ושנאת חנם, ולדבר סרה על צדיקי אמת, להאריך עלינו הגלות המר, והמקבלו והשומעו והשמח והיושב במסיבתם, לא יהיה לו חלק באלקי ישראל בודאי, ואני ערב לו שלא יראה נחמת ציון וירושלים.

'נתיב מצותך' יחוד ד, ד

ע"י לה"ר מחליף זכיותיו

וסטרא דחויא של נחש הטמא של שלש קליפות הטמאות המדבר לשון הרע, והוא ס"ם החיצון שקטרט, ולא רצה ליתן חלק באדם, ואי אפשר להעלות חיות שלו, אלא על ידי שמדבר לשון הרע על ישראל, נמסר להם חלקו בעל כרחו. וכל המדבר לשון הרע ומצער את נפש מישראל, נמסר לו כל זכיותיו, ופקדתו יקח אחר, אמן כן יהי רצון.

'זהר חי' ח"א דף קכב:

תשובה על לה"ר

תא חזי. כל חובי עלמא, קב"ה מכפר עלייהו בתשובה, בר מההוא ליטנא בישא, דאפיק שום ביש על חבריה... (זהר מצורע גג). שצריך לבקש מחילה מחבירו, כי אין המקום מכפר על דברים שבינו לבין חברו, עד שירצה את חברו. ומה שחטא נגד המקום שדיבר רע על צלם אלהים, בזה מהני תשובה ודאי כשאר כל עבירות...

'זהר חי' ח"ה דף נא: